

Kuidas Jaapanis lapsi kasvatatakse

(Algus 1. sept. «Edasi».)

LIIGSE AGARUSE BUMERANG

Neid vaadates ütleb klubi direktor Naomi Ooka, et teda kohutab pinge, mida emad ja lapsed peavad taluma. Tema arvates veedavad tänapäeva jaapanlannad oma lastega koos liiga palju aega. «Selles pole midagi head,» leiab ta.

Uha rohkem õpetajaid ja lastevanemaid ei poolda sellist liigset usinust, nad seavad kahtluse alla niisuguse tõetera: «Magad neli tundi — teed eksami ära, magad viis — kukud läbi.» Õpetajad räägivad kadunud lapsepõlvest. Lastel pole aega mängida, neile topitakse pähe arve ja fakte. Nad ei õpi iseseisvalt mõtlema. Viidatakse südameleilule õppureile, kes rõõmustavad kaaslaste läbikukkumise üle. Koolides suureneb vägivald.

Pole ime, et jaapani emad on niisuguse kasvatussüsteemi kõige karmimad kriitikud. Võib-olla sellepärast, et nad näevad esimesena, millist mõju see nende lastele avaldab. «Poisil algasid peavalud,» räägib ema. «Sellepärast otsusta-

sin ta yuku'st ära tuua.» Hiljuti said emad peaminister Yasuhiro Nakasonest endale liitlase: Jaapani valitsus otsib haridussüsteemi pehmemadise võimalusi. «Sellegipoolest kahtlevad paljud, kas nii tuheva konkurentsi ja visa töö ühiskonnas üldse midagi muuta saab.

Kuid olgu tunnistatud, et niisugune kurnav haridussüsteem on üsna efektiivne. Matemaatika ja loodusteadustes on jaapani lapsed maailma parimad. Jagamine õpitakse ära ameeriklastest varem, võõrkeelega tegeldakse rohkem, märksa varem lülitub õppeprogrammi ka keemia. Jaapani laste peas on ohtrasti teadmisi geograafiast, ajaloo, täppisteadustest ja igakülgselt informatsiooni. Paljudele ameeriklastele näivad need teadmised lausa entsüklopeedilised.

Sellega jaapani laste saavutused ei piirdu. 94% neist läheb keskkooli. Umbes 90% (USA-s 76%) lõpetab selle üpris soliidsete teadmistega.

Nende jaapanlaste hulgas, kes astuvad välja praeguse haridussüsteemi vastu, on pal-

ju välismaal elanud. Nad tahavad, et lastel oleks rohkem aega mängida, et lapsed saaksid ise rohkem teada ja vähem tüübiks, et neil kujuneksid loomingulised kalduvused ja iseseisvad harjumused.

Chikako Ishii elas mitu aastat perega New Yorgis ja nüüd astub ta avalikult välja *kyōiku-mama*'de ja õppeasutuste ülemäärase konkurentsi vastu. «Ma ei usu, et naistele see meeldib,» ütleb ta. «Neid sunnib konkurents.»

Proua Ishii juhendab vaneimate kvalifikatsioonikursust. Ta peab tähtsaks lapse individuaalseid võimeid. Seda mõtet on tunnistatud juba paljudes maades, kuid mitte Jaapanis, kus orienteerutakse kollektivismile. Proua Ishii kaks poega käivad sealsamas lähedal koolis. 12-aastane Masahiro õpib kuuendas klassis, 14-aastane Hideaki kaheksandas, kus ta on parim õpilane. Kumbki ei taha *yuku*'sse minna ega repetiitoritena õppida. «Nii kaua, kui nad hästi õpivad, jälgin mina nende arengut,» ütleb ema.

Ka Chikako Ishii mõtleb oma laste tulevikule, kuid tema rahulikkus hämmastab

paljusid. «Ta on vapper naine,» leiab üks emadest. «See on väga hea,» nõustub teine. «Aga mis siis saab, kui tal viiltu veab?»

EDU HIND

«US News and World Report», Washington

Rohkem kui sada aastat tagasi Tokyos töötanud ameerika õpetaja William Elliot Griffiths on märkinud: «Jaapani üliõpilane paistab silma töökuse, kuulekuse, mõistvuse, aupaklikkuse ja viisakuse poolest.» Need jooned on enami- kule jaapani õpilastele praegugi omased. Kes teab, võib-olla on Tõusva Päikese Maast just sellepärast nii lühikese ajaga saanud võimas maailmaturul edukalt konkureeriv riik.

Jaapani koolisüsteem on aratanud tähelepanu ka välismaal, kaasa arvatud Ameerika Ühendriigid, kus liitlastest konkurendi edusamme ei täheldata sugugi ilma kadeduseta. Vastavalt Reagani ja Nakasone kokkuleppele on ameerika spetsialistid Jaapani kogemusi tundma õppinud. Nad on tulnud tähelepanuväärsele järeldusele.

Üldharidusliku ettevalmistuse ja noorte vaimse arengu tase Jaapani koolides on maailma kõrgemaid. Eriti puudub see täppisteadusi. Paljudel rahvusvahelistel matemaatika-, füüsika- jt. ainetel olümpiaadidel on jaapanlased

ameeriklastest üle. Jaapanis kehtib üldine üheksa aasta õppetöö programm, mille täitmist lihtsustab rahva keeleline, rassiline ja usuline ühtsus. Õpilasi ei jagata tugevateks ja nõrkadeks. Kooliminekus hakatakse valmistuma väga varakult. 90% 3—4 aastastest jaapanlastest käib koolieelsetes õppeasutustes, valmistudes astuma algkooli. Need õpetatakse õigesti rääkima, seltskonnas korralikult käituma, õpetajatest ja koolist lugu pidama. Lastevanemad (eriti emad) osalevad laste koolielus kuni vanemate klassideni. Nad on õpetajatega sidemetes. Tingimata kontrollitakse pävikuid. Suurt tähelepanu pööravad vanemad laste kõlbluskasvatusele. Need üsnagi tavalised võtted osutuvad väga mõjusaks.

Õppeaega kasutatakse ainult sihipäraselt. Programm pole üksnes ulatuslik, vaid ka mitmekesine. Õppeaastas on 195 päeva.

Tähelepanu äratav jaapani õpetajate auväärne ühiskondlik seisund. Nende töö eest tasutakse rohkem kui paljudel muudel aladel. Pole ime, et ühele õpetaja kohale on keskmiselt viis soovijat.

Veel on ameerika spetsialistid morganud, et Jaapani koolide distsipliinikultus avaldub sageli õpetajate julmuses.

Ajalehest «Za Rubežom»

JAANUS ÕUNPUU